

مدیریت آموزش و پرورش ناحیه البرز دبیرستان فرهنگ و آموزش پایه و رشته تحصیلی: دهم علوم تجربی	به نام جهاندار یزدان پاک نام و نام خانوادگی: کلاس:	سؤالات امتحانی درس: فارسی (۱) مدت امتحان: ۸۰ دقیقه تاریخ امتحان: ۱۳۹۶ / ۳ / ۸
--	--	---

ردیف	سؤالات	نمره
------	--------	------

الف	قلمرو زبانی (۷ نمره)									
۰/۲۵	۱- در کدام گزینه «و»، «نشانهٔ ربط یا پیوند» است؟ (۱) دودی که از دل من در شام غم برآید (۲) دل شیشه و چشمان تو هر گوشه برنش (۳) به می سجاده رنگین کن، گرت پیر مغان گوید (۴) تسبیح و خرقه، لذت مستی نبخشدت	بر یاد طرهٔ او، پُر پیچ و خم برآید مستند مبدا که به ناگه شکنندش که سالک بی‌خبر نبود ز راه و رسم منزل‌ها همت در این عمل طلب از می‌فروش کن								
۰/۲۵	۲- واژه‌های کدام گزینه، همگی دو تلفظی هستند؟ (۱) کارمند، دودمان، برزگر، رایگانی (۲) مستمند، مهرجو، زورمند، یادگار	(۲) پادشاه، استوار، آشکار، باغبان (۴) روزگار، آموزگار، تندگو، هوشمند								
۰/۵	۳- در کدام گزینه همهٔ ترکیب‌ها، اضافی است؟ (۱) قطرهٔ باران - گوهر تابناک - پردهٔ نیلوفری (۲) پهنای دریا - تیر خدنگ - خلاصهٔ دانش‌ها	(۲) بحر خروشنده - هنگامهٔ دریا - عتاب معلم (۴) صفحهٔ سفید - شیشهٔ زنگاری - خروس مغلوب								
۱/۵	۴- معنی واژگان مشخص شدهٔ زیر را بنویسید. الف) ای که ردای حسین را بر دوش داری () پ) بپوشید درِ سواران جنگ () ج) چوپان از ملازمان او بود ()	(ب) تنی لرزلرزان و رخ سندرُوس () (ت) بتازد به نیرنگ تو توسن من () (خ) تمایزی میان خدا و خوشبختی قائل مشو ()								
۰/۷۵	۵- جدول زیر را کامل نمایید. (با حفظ شخص)									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>فعل</th> <th>امر</th> <th>ماضی بعید</th> <th>مضارع اخباری</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>خواهند فرستاد</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>	فعل	امر	ماضی بعید	مضارع اخباری	خواهند فرستاد	
فعل	امر	ماضی بعید	مضارع اخباری							
خواهند فرستاد							
۰/۵	۶- نقش دستوری واژه‌های مشخص شده در دو بیت زیر، به ترتیب کدام است؟ «همین که روی تو دیدم باز شد در دل و رت ارادت صلح است، مرجبا بشین» (۱) مفعول، مسند، مضاف‌الیه، نهاد، متمم (۲) مفعول، مسند، نهاد، مضاف‌الیه، مضاف‌الیه (۳) نهاد، مسند، مسند، متمم، مضاف‌الیه (۴) متمم، متمم، مفعول، مسند، نهاد									
۰/۵	۷- هستهٔ گروه اسمی روبه‌روی همهٔ گزینه‌ها درست است؛ به جز: (۱) تعیین ارزش دقیق معنایی عناصر زبان: (تعیین) (۲) مجموعهٔ آثار ادبی گذشتهٔ این سرزمین: (آثار) (۳) آن شاخه‌های نازک درخت کاج همسایه: (شاخه) (۴) بهترین کیفیت پیوند مطالب درسی: (کیفیت)									
۱	۸- در گروه کلمات زیر، املاي چهار واژه غلط است. آن‌ها را بیابید و شکل درستشان را در شماره‌های بنویسید. «وقار و طمأنینه - کرامت و فراغ - یال و قارب - کریمی و لثیمی - مهمیز کودکانه - فضای نفوس - غلغله و ازدحام - سنجش و قیاس پایه‌گزاری - جاگذاری - طالع مسعود - اشباه و همانندان - مخمصه و تنگنا - برخواستن گرد نبرد - تسلا و آرامش - خواب‌گزار دانا» (۱) (۲) (۳) (۴)									
۰/۷۵	۹- در عبارت «شب از نظر شاعر و عارف، سرچشمهٔ الهام و معنی‌پردازی است. کمتر شاعری است که تحت تأثیر سکوت رازگستر شب قرار نگرفته باشد، از این رو شب دمساز و همراز شاعر است.» به ترتیب واژه‌های «مرکب»، «مشتق» و «مشتق» را بیابید و بنویسید. (برای هر کدام، ذکر یک مورد کافی است). مشتق: () مشتق: () مشتق: ()									

۰/۵	۱۰- متضاد واژه‌های زیر را بنویسید. الف) یله (.....) ب) مشویش (.....)
۰/۵	۱۱- کدام مصراع به شیوه بلاغی سروده نشده است؟ (۱) پیر چون گشتی مشو غمگین ز وضع روزگار (۲) چو آدمی به جهان نیست، دل به مهر که بندم (۳) روی تو کند روشن، چشم و دل دانا را (۴) بر تو گردد روزی این آتش گلستان غم مخور
	ب قلمرو ادبی (۵ نمره)
۰/۵	۱۲- در قطعه شعر: «ای چون سبزه برآمده از دفتر روزگاران / ای مسافر دیرین بر روی خار و درد / ای چون ستاره فروزان» یک مجاز بیابید و مفهوم آن را بنویسید.
۰/۵	۱۳- در بیت «مشبه» و «مشبه به» را معین کنید. «رها شد ز بند زره موی اوی درفشان چو خورشید شد، روی اوی»
۰/۲۵	۱۴- در کدام بیت «رجز خوانی» دیده نمی‌شود؟ (۱) که گردان کدام‌اند و جنگ‌آوران (۲) خروشید کای مرد رزم‌آزمای (۳) کمان را بمالید رستم به چنگ (۴) کشانی بدو گفت بی‌بارگی دلیران و کارآزموده سران هم‌آوردت آمد مشو باز جای به شست اندر آورده تیر خدنگ به کشتن دهی سر به یکبارگی
۰/۲۵	۱۵- در همة بیت‌ها، به جز بیت نوعی جناس وجود دارد. (۱) جام کز دست نگار است، چه شیرین و چه تلخ (۲) نشد از گوش دلم زمزمه نغمه چنگ (۳) ای دل سرگشته، دور غم نماند پایدار (۴) رخ برافروز که فارغ کنی از برگ گلم جا که در مجلس یار است، چه بالا و چه پست تا عنان دل شیدا بشد از چنگ مرا گر غمی پیش آمدت هم بگذرد آن، غم مخور قد برافراز که از سرو کنی آزادم
۰/۵	۱۶- کدام آرایه‌ها در بیت زیر وجود دارد؟ «با رشته زلف توام امشب سر راز است افسوس که شب کوتاه و این رشته دراز است» (۱) تشبیه - جناس - استعاره، تضاد (۲) جناس، تشبیه، اغراق، کنایه (۳) مراعات نظیر - استعاره - ایهام - تشخیص (۴) ایهام - جناس ناقص - اغراق - تضاد
۰/۵	۱۷- در عبارت زیر، واژه‌های کدام گزینه، طرفین سجع نیستند؟ «این قصه، عجب‌ترین قصه‌هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود؛ هم فرقت بود و هم وصلت؛ هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود، هم آفت؛ هم وفا بود، هم جفا؛ در بدایت بند و چاه بود، در نهایت تخت و گاه بود؛ به اول بیم و هلاک بود و به آخر عز و مُلک بود؛ پس چون در او این چندین اندوه و طرب بود، در نهاد خود شگفت و عجب بود.» (۱) فرقت و وصلت (۲) راحت و آفت (۳) بدایت و نهایت (۴) طرب و عجب
۰/۵	۱۸- نام صاحب آثار زیر را بنویسید. الف) اتاق آبی: ب) سمفونی پنجم جنوب:
	- شعر حفظی:
۰/۵	۱۹- الف) بیت زیر از شعر «بوی گل و ریحان‌ها» است. بیت پس از آن را بنویسید. «هر تیر که در کیش است گر بر دل ریش آید ما نیز یکی باشیم از جمله قربان‌ها»
۰/۵	ب) بیت زیر از شعر «باز این چه شورش است» است. یک بیت پس از آن را بنویسید. «گویا طلوع می‌کند از مغرب، آفتاب کاشوب در تمامی ذرات عالم است»
۱	ت) دهمین بیت غزل «دلبران و مردان ایران زمین» را بنویسید.

- معنی و مفهوم سروده‌ها و نوشته‌های زیر را به فارسی روان بنویسید.

۰/۵

۲۰- سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم.

۰/۵

۲۱- در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود.

۰/۵

۲۲- رنج هیچ کس ضایع مکن و همه کس را به سزا، حق شناس باش؛ خاصه قرابت خویش را.

۰/۷۵

۲۳- قصهٔ حال یوسف را نیکو نه از حُسن صورت او گفت، بلکه از حُسن سیرت او گفت؛ زیرا که نیکو خو، بهتر هزار بار از نیکورو.

۰/۷۵

۲۴- گفت اگر خیر است خیراندیش تو شرّی جز شرّت نباید پیش

۱

۲۵- سپهبد، عنان اژدها را سپرد به خشم از جهان روشنایی ببرد

۱

۲۶- شعر سپید من، روسیاه ماند / که در فضای تو / به بی‌وزنی افتاد / هر چند، کلام از تو وزن می‌گیرد

۱

۲۷- جمله عالم زین سبب گمراه شد کم کسی ز ابدال حق آگاه شد

۰/۲۵

۲۸- جای خای را پر کنید: «به این گونه متن‌ها که در حقیقت، فریاد مظلومیت آزادی‌خواهان را به گوش می‌رساند و خواننده را به ایستادگی و

مبارزه و سازش‌ناپذیری در برابر ظلم، فرامی‌خواند می‌گویند.»

۰/۲۵

۲۹- در همهٔ ابیات، به جز بیت به ویژگی قهرمانی حماسه، اشاره شده‌است.

۰/۵

(۱) دلیری کجا نام او اشکبوس
 (۲) بخندید رستم، به آواز گفت
 (۳) نگه کرد سهراب و آمدش ننگ
 (۴) در دژ بیستند و غمگین شدند
 همی برخروشید، برسان کوس
 که بنشین به پیش گرانمایه جُفت
 برآشفت و تیز اندر آمد به جنگ
 پُر از غم دل و دیده خونین شدند

۳۰- مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

۰/۵

(۱) مدت شادی و غم نیست برابر به جهان
 (۲) غم و شادی جهان را نبود هیچ ثبات
 (۳) گفتم زمان عشرت دیدی که چون سرآمد
 (۴) ای دل سرگشته، دور غم نماند پایدار
 گریهٔ شمع، شبی، خندهٔ صبح است به دمی
 هر زمان، حال وی از شکل دگر خواهد شد
 گفتم خموش حافظ کاین غصه هم سرآید
 گر غمی پیش آیدت هم بگذرد آن، غم مخور

۳۱- کدام بیت با مصرع «بلندی از آن یافت کو پست شد» قرابت مفهومی ندارد؟

۰/۵

(۱) هر که باشد در بلندی، بیمش از پستی بود
 (۲) سیل‌ها عاجز کوتاهی این دیوارند
 (۳) آورد آفاق را زیر نگیں چون آفتاب
 (۴) به ز خاکستر لباسی نیست آتش‌پاره را
 زبردستی را کجا باک از زبردستی بود
 (۲) خاکساری نه متاعی است که ویران گردد
 (۳) هر که صائب با سرافرازی تواضع پیشه کرد
 (۴) گر دل خود زنده خواهی، خاکساری پیشه کن

۳۲- کدام بیت با عبارت «منتظر هر آنچه به سویت می‌آید، باش و جز آنچه به سویت می‌آید، آرزو مکن.» تناسب مفهومی ندارد؟

(۱) پا ز فرمان قضا بیرون نهادن مشکل است
 (۲) قضا روزگاری ز من دربر بود
 (۳) دل عبث چندین ز تقدیر الهی می‌تپد
 (۴) با قضای آسمانی چاره جز تسلیم نیست
 هیچ کس را ره برون زین حلقهٔ پرگار نیست
 که هر روز از وی شب قدر بود
 می‌شود قلاب محکم‌تر چو ماهی می‌تپد
 گردن دعوی نباید زیر تیغ افراختن